

DE LAND- EN ZOETWATERMOLLUSKEN VAN MARKEN -2-

Ruim een half jaar geleden werd, eveneens op deze plaats, melding gemaakt van de vondsten van 17 molluskensoorten, die nieuw waren voor de fauna van Marken (Mienis, 1968). Hierdoor kwam het aantal mollusken dat levend op of rond dit voormalige eiland voorkomt, op 28. In hetzelfde artikel werd echter de gedachte uitgesproken, dat deze lijst nog wel voor uitbreiding vatbaar zou zijn. Dat dit echter reeds zo spoedig moet gebeuren, werd toen niet verwacht.

Een reactie op het eerste artikel van de heer Groot (IJmuiden), de opmerksomheid van drs. H.E. Coomans (Zoölogisch Museum, Amsterdam) bij het doornemen van ingekomen materiaal en vooral door de resultaten van twee korte excursies naar Marken, nopen mij deze lijst opnieuw te herzien en aan te vullen.

Om met de minst ingrijpende wijziging te beginnen, moet de datum die achter Lymnaea (Radix) peregra (Müller) in het overzicht staat (Mienis, 1968:1372), veranderd worden in 24-5-1935. Op het Zoölogisch Museum werd namelijk een monster van deze soort ontdekt, dat op die datum verzameld was door medewerkers van het laboratorium van de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst te Amsterdam in een sloot met een zoutgehalte van 605 mg Cl/l. De reactie van de heer Groot leverde een nieuwe soort op namelijk: Carychium tridentatum. Tijdens een wandeling over de Markerdijk vond hij op 4-4-1967 onder een stukje hout aan de buitenzijde van deze dijk, even voorbij de Rozenwerf, één exemplaar van deze soort. Zijn voorlopige determinatie werd naderhand door de heer Neuteboom bevestigd. Het merkwaardige feit doet zich nu voor dat beide Carychium-soorten op de Markerdijk voorkomen. Hoewel dit niet gebruikelijk is vermeldt Pintér (1967:402), dat dit ook wel eens voorkomt in Hongarije.

De resultaten van de twee excursies zijn echter het meest ingrijpend. Op 25-5-1968 werden 6 opnames gemaakt aan de noordzijde van het eiland. Dit had de volgende resultaten:

16. Noordkust, buitendijksland in de hoek van de Markerdijk en de Markerwaarddijk, oostzijde, onder hout en karton: Cochlicopa lubrica, Vallonia excentrica, Arion circumscriptus, Oxychilus draparnaudi, Deroceras laeve en Deroceras reticulatum.
17. Idem, in een poeltje met Typha latifolia: Planorbis planorbis en Succinea (Oxyloma) elegans.
18. Noordkust, bovenzijde Markerwaarddijk: Pupilla muscorum, Deroceras reticulatum en Laciniaria buplicata.
19. Noordkust, westzijde Markerwaarddijk, op stenen in het IJsselmeer: Theodoxus fluviatilis, Bithynia tentaculata, Lymnaea (Radix) peregra, Succinea (Oxyloma) elegans en Dreissena polymorpha.
20. Noordkust, binnenzijde Markerdijk, tussen paal 71 en 72, onder hout: Vallonia

1) De localiteiten 1 t/m 15 werden in het eerste artikel betreffende de land- en zoetwatermollusken van Marken (Mienis, 1968) vermeld.

- excentrica, Arion circumscriptus, Zonitoides nitidus en Deroceras reticulatum.
21. Noordkust, in ondiep water van het IJsselmeer ter hoogte van paal 72: Viviparus viviparus, Valvata piscinalis, Potamopyrgus jenkinsi, Lymnaea (Radix) peregra, Planorbis corneus, Unio pictorum, Unio tumidus, Anodonta anatina, Anodonta cygnea zellensis, Pseudanodonta complanata, Pisidium amnicum en Dreissena polymorpha.
- Op 26-10-1968 werd in gezelschap van mej. C. Winkelman en de heer K.H. Mienis opnieuw aan de noordkust van Marken twee opnames gemaakt. De resultaten waren:
22. Noordkust, op stenen in het IJsselmeer ter hoogte van paal 68: Theodoxus fluviatilis, Lymnaea (Radix) peregra, Ancylus fluviatilis en Dreissena polymorpha.
23. Noordkust, westzijde Markerwaarddijk, in en vlak langs het water, vooral onder aangespoeld hout: Theodoxus fluviatilis, Physa fontinalis, Lymnaea (Stagnicola) palustris, Lymnaea (Radix) peregra, Anisus vortex, Ancylus fluviatilis, Vertigo pygmaea, Pupilla muscorum, Vallonia excentrica, Succinea (Oxyloma) elegans, Discus rotundatus, Limax maximus, Deroceras laeve, Deroceras reticulatum, Laciniaria biplicata en Dreissena polymorpha.

Het bovenstaande heeft tot resultaat, dat naast Carychium tridentatum nog 12 mollusken aan de malacofauna van Marken toegevoegd kunnen worden. Het systematisch overzicht dient dan ook met de volgende soorten uitgebreid te worden:

<u>Viviparus viviparus</u> (Linné, 1758)	25-5-1968
<u>Carychium tridentatum</u> (Risso, 1826)	4-4-1967
<u>Planorbis corneus</u> (Linné, 1758)	25-5-1968
<u>Discus rotundatus</u> (Müller, 1774)	26-10-1968
<u>Oxychilus draparnaudi</u> (Beck, 1837)	25-5-1968
<u>Limax (Limax) maximus</u> Linné, 1758	26-10-1968
<u>Laciniaria biplicata</u> (Montagu, 1803)	25-5-1968
<u>Unio pictorum</u> (Linné, 1758)	25-5-1968
<u>Unio tumidus</u> Philipson, 1788	25-5-1968
<u>Anodonta anatina</u> (Linné, 1758)	25-5-1968
<u>Anodonta cygnea zellensis</u> (Gmelin, 1791)	25-5-1968
<u>Pseudanodonta complanata</u> (Rossmassler, 1835)	25-5-1968
<u>Pisidium amnicum</u> (Müller, 1774)	25-5-1968

Hierdoor is het totale aantal mollusken dat levend op of rond Marken werd aangetroffen, gekomen op 41. Ongetwijfeld zal ook dit aantal in de toekomst nog groter worden. Vooral het IJsselmeer rondom Marken zal nog veel kunnen opleveren aan nieuwe soorten, hierbij wordt vooral gedacht aan Pisidiidae.

Interessant is ook de vraag of de verzoeting van het IJsselmeer nog verdere consequenties heeft gehad voor de binnendijkse zoetwaterfauna, sinds het onderzoek dat door Butot (1960) werd ingesteld. Hopenlijk zal deze vraag in een volgend artikel beantwoord kunnen worden.

Hoewel Discus rotundatus, Oxychilus draparnaudi, Limax maximus en Laciniaria biplicata nu toch op Marken gevonden zijn, kunnen we de invloed van de Gouwzeedijk daarvoor niet verantwoordelijk stellen. In de omgeving van deze dijk is op Marken nog geen spoor van deze mollusken te ontdekken. Juist aan de andere zijde van Marken, daar waar het loze stuk Markerwaarddijk in het IJsselmeer steekt, treffen we deze soorten plaatselijk in grote aantallen aan. Hoe deze karakteristieke IJsselmeerdijkbewoners Marken bereikt hebben, zal wel niet met zekerheid te achterhalen zijn. Drijvende voorwerpen, in het bijzonder stukken hout, komen echter vooral in aanmerking als mogelijk transportmiddel. Zowel langs de IJsselmeerdijk van Noord-Holland, als langs de Marker- en Markerwaarddijk op Marken vinden we bovengenoemde soorten in grote aantallen onder aanspoelsel vlak langs het water. Hoewel dit wel treffend is, bewijst het nog niets. Dergelijke plaatsen vormen waarschijnlijk uiterst geschikte biotopen voor deze mollusken, zodat de hoge concentratie waarin zij daar voorkomen, daardoor verklaard wordt. Of de Gouwzeedijk in de toekomst een rol zal spelen in de verdere bevolking van Marken door typische IJsselmeerdijkbewoners zal nog nader onderzocht moeten worden.

Literatuur:

- Butot, L.J.M., 1960: De Markense Malacofauna. *Basteria*, vol. 24-4/5, p. 45-48.
- Mienis, H.K., 1968: De land- en zoetwatermollusken van Marken. C.B. no. 128, p. 1371-1373.
- Pintér, L., 1967: A revision of the genus Carychium O.F. Müller, 1774 in Hungary. *Ann. Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung., pars Zoologica*, vol. 59, p. 399-407.

H.K. Mienis.